

RUOKA-APUTOIMINNAN ALOITTAMISEN OPAS

Tämä opas on tehty Euroopan sosiaalirahaston osarahoittaman TUOJA-hankkeen tuloksena.
Hanke toimi aktiivisena 1.6.2021 – 31.12.2023 aikana.

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Sisällysluettelo:

Toiminnan suunnittelu ja kartoitus	3
Budjetti	3
Ruoka-aputoiminnan tila.	3
Toimintaa pyörittävä henkilöstö	4
Kartoitetaan ruokalahjoittajat	4
Ruoka-aputoiminnan tarkoitus	4
Ruoka-aputoiminta käytäntöön	5

Ruoka-aputoiminnan aloitusopas.

Uuden ruoka-aputoiminnan kehittämiseen ja juurruttamiseen liittyy keskeisesti palvelun suunnittelu ja toiminnan laajuuden kartoittaminen.

Suunnitelmassa määritellään ruoka-aputoiminnan tarkoitus ja tavoitteet sekä kuvataan kohderyhmää, sisältöä ja miten ruoka-aputoimintaa aiotaan toteuttaa. Siinä eritellään myös toiminnan edellyttämät resurssit.

Tässä oppaassa esitellään ruoka-aputoiminnan eri osa-alueet ja ohjeistetaan oman ruoka-aputoiminnan suunnitelman laatimiseen ja sitä kautta helpottamaan ruoka-aputoiminnan aloittamista.

Toiminnan suunnittelu ja kartoitus

Ennen varsinaisen toiminnan aloittamista on huomioitava erilaisia käytännön toiminnan kannalta kriittisiä tekijöitä. Näitä ovat kuka rahoittaa toiminnan, missä tilassa toimintaa harjoitetaan, ketkä toimintaa pyörittävät ja kuinka paljon heitä tarvitaan sekä tietenkin mistä hankitaan ruoka-aputoiminnan jaettava ruoka. Näihin jokaiseen asiaan pureudutaan seuraavissa kohdissa tarkemmin joka helpottaa suunnittelemaan käytännön toimintaa ja sen aloittamista.

Budjetti

Rahoituksen osalta kannattaa laatia *budjetti* jo hyvissä ajoin, jotta voi edes ajatellakkaan pyörittävänsä ruoka-aputoimintaa mallikkaasti. Kulut on hyvä arvioida etukäteen, jotta niihin pystytään varautumaan ja toiminnan rahoitus on kunnossa. Budjettiin kannattaa arvioida kaikki mahdolliset kulut jo etukäteen. Kuljetuskulut (polttoaine, mahdolliset kilometrikorvaukset), ruoka-aputoiminnassa tarvittavien tarvikkeiden hankinta kulut (käsineet, pakkauspussit, jakopussit, siivousvälineet, pesuaineet jne). Etukäteen varautumalla ja suunnitteleamalla kulut eivät karkaa käsistä eikä toiminta lopu heti aloitettuaan käyttövarojen vähyyteen tai loppumisen takia)

Ruoka-aputoiminnan tila.

Jos ruoka-aputoiminta on jonkun isomman toimijan hallinnassa esim. seurakunnan, kannattaa heiltä jo kysyä tapahtuuko ruoka-apu heidän tiloissaan vai etsitäänkö siihen jostain muualta toimiva ja sopiva tila. Se kuka maksaa tilavuokran, jos se ei tule kenenkään toimijan osoittama, kannattaa myös selvittää.

Ruoka-aputoiminnan kannalta siihen soveltuva tila on ensiarvoisen tärkeä. Tilan sijainnissa kannattaa huomioida sen tilan koko ruoka-aputoimintaan nähden (liian ahtaat tilat voivat karkottaa asiakkaat), saavutettavuus, keskeinen sijainti sekä pohtia sitä, tuleeko jonossa helposti huomatuksi ts. leimaantuuko ruoka-apua tarvitseva jonossa ollessaan, jos ruokajako suoritetaan keskeisellä paikalla kaikkien nähtävillä.

Ruokatoimintatilaa kartoittaessa tulisi olla selvillä myös se, mitä ruokaa tilassa jaetaan. Onko ruoka-apu ns. kuivaruoka jakoa (säilykkeitä, leipää, makaronia, jauhoja jne.) vai jaetaanko myös HEVI- ja maitotuotteita. Eli tarvitaanko tilaan myös kylmälaitteita ruoan kylmäsäilömistä varten. Ne vievät yllättävän paljon lattia-tilaa, joten tämä kannattaa huomioida jo suunnitteluvaiheessa tilaa mietittäessä. Tilan suuruuteen vaikuttaa myös vielä se, säilötäänkö / varastoidaanko sinne ruokatarvikkeita isompia määriä.

Toimintaa pyörittävä henkilöstö

Ennen ruokajakotoiminnan aloittamista tulisi olla riittävä määrä henkilöitä toimintaa pyörittämään. Mistä tulevat tai miten heidät rekrytoidaan, on hyvä miettiä jo etukäteen. Ilman riittävää henkilökuntaa ei ruoka-aputoiminta pyöri. Ruoka-apu toiminnassa on paljon erilaisia tehtäviä, johon tarvitaan tekijä. Pelkästään jo ruokajako hetkeen uppoaa monta henkilöä, riippuen tietenkin ruoka-avun laajuudesta. Tehtäviä on niin kuljetus, pakkaus ja purkutöissä, lajittelussa sekä varsinaisessa ruokajakohetkessä. Oppaan liitteenä on Tuoja-hankkeen esimerkki tehtävälista ruokajakoon sekä ruokaviraston opas vapaaehtoisten perehdyttämiseksi ruoka-aputoimintaan.

Kartoitetaan ruokalahjoittajat

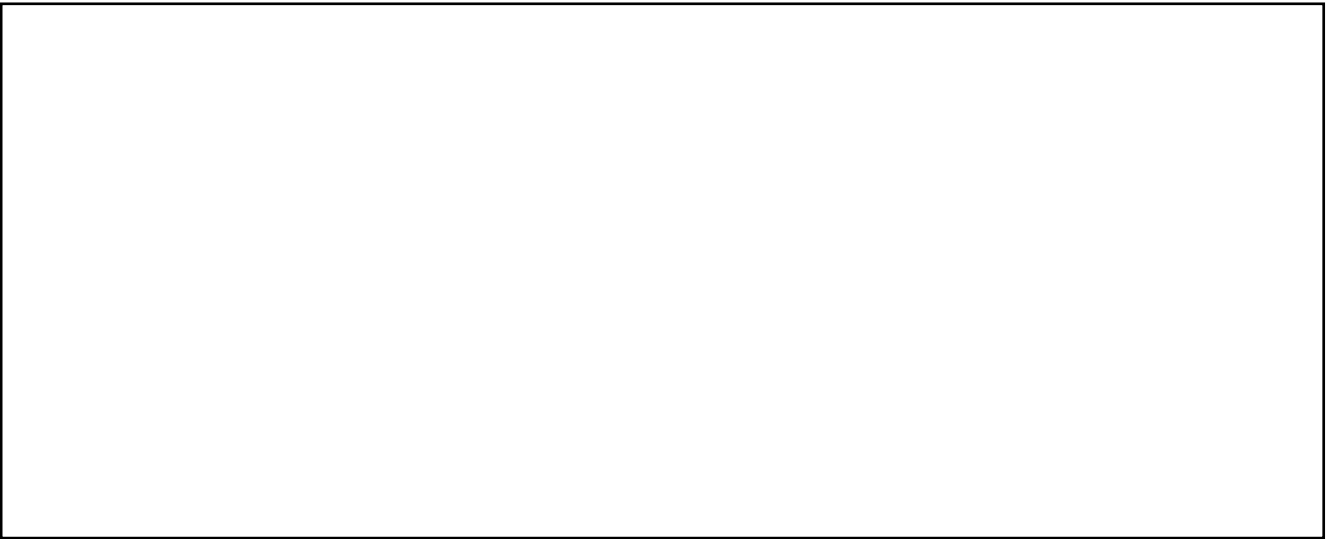
Kun päätös ruoka-aputoiminnan aloittamisesta on tehty ja tilan etsiminen on hyvässä vauhdissa, kannattaa aloittaa kartoittamaan mahdolliset ruokalahjoittajat. Näitä on perinteisesti alueen ruoka- ja elintarvikekaupat, mutta myös muut toimijat kannattaa käydä läpi. Esim. paikalliset ravintolat voisivat olla myös kiinnostuneita miettimään erilaisia hävikkiä pienentäviä toimenpiteitä. Näissä kannattaa kuitenkin olla tarkkana mitä tuotteita ottaa vastaan ja millä sopimuksella. Ravintolat haluavat pienentää tietenkin omaa biojättemaksuaan niin on hyvä olla selvillä mitkä ja miten tuotteita saa mahdollisesti jaettua eteenpäin, ettei se hävikki jää itselle ja ajaudu biojäteastiaan omaan laskuun. Liitteenä esimerkkipohja sopimus pohjaksi ruokalahjoittajan kanssa.

Ruoka-aputoiminnan tarkoitus

Aluksi on hyvä määritellä ruoka-aputoiminnan tarkoitus. Kenelle se on tarkoitettu ja miten sitä toteutetaan. Asiakaskohderyhmän rajaaminen selkiyttää toiminnan kartoittamista ja rajaamista. Mikäli toimintaa ei rajata tai kohdenneta mitenkään, on mahdollista, että toiminta leviää käsiin, kun ei ole selkeää suuntaa olemassa.

Ruoka-aputoiminta käytäntöön

Toiminnan suunnittelu ja kartoitus

Ruoka-aputoiminnan tarkoitus

Budjetti

Ruoka-aputoiminnan tila

--

Ruoka-aputoiminnan henkilöstö

--

Ruoka-aputoiminnan lahjoittajat (hävikkiruoka, lahjoitusruoka...)

--

Ruoka-aputoiminnan checklist:

- Selvittäkää ruoka-aputoiminnan tarve paikkakunnallanne
- Päätäkää, millaista ruokaa haluatte jakaa (kuiva- ja säilykeruokaa, kylmä- ja pakastettua, HEVI-tuotteita jne)
- Kartoita sopiva tila, missä ruoka-aputoimintaa voi harjoittaa
- Hommatkaa valitsemaanne ruoka-aputoimintaan soveltuvat säilytystilat ja mahdolliset kylmälaitteet, joissa ruokaa säilötään.
- Kartoita mahdolliset (hävikki)ruokalahjoittajat
- Tee lahjoitussopimukset ruokalahjoittajien kanssa
- Ruoka-aputoiminnan tilan ilmoittaminen elintarviketilaksi.
- Siivous ja mahdollisen biojätteen loppusijoituspaikka (kartoita ensin muut vaihtoehdot kuin biojäteastia)
 - esim. hevostilat, kanalat,
- Hygieniapassin tarve selvitettävä ruoka-aputoiminnassa mukana oleville
- Kuinka paljon ihmisiä tarvitsette toimintaan ja keistä se koostuu (työntekijät, vapaaehtoiset)
- Tarkista viimeisimmät ohjeet *ruokavirasto.fi* ja *ruoka-apu.fi* sivustoilta

LIITTEET

Hävikkiruoan lahjoitussopimus

Vapaaehtoistyön sopimus

Tuoja-hankkeen ruokajakelun tehtäväluettelo (esimerkki)

Tuoja-hankkeen ruokajakelutilan siivousohje (esimerkki)